

organima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 144. sjednici održanoj 24. februara 2011. godine, donijelo je

PRAVILNIK

O ČAJU, BILJNOM ČAJU, VOĆNOM ČAJU I INSTANT ČAJU

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

- (1) Pravilnikom o čaju, biljnom čaju, voćnom čaju i instant čaju (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju se minimalni uslovi za kvalitet kao i drugi zahtjevi za čaj, biljni čaj, voćni čaj i instant čaj, koji moraju biti ispunjeni u proizvodnji i prometu te zadovoljiti čajeve na tržištu.
- (2) Odredbe ovog pravilnika ne primjenjuju se na medicinske čajeve.

Član 2.

(Definicije)

Za potrebe ovog pravilnika koriste se sljedeće definicije:

- a) *čaj* - lisni pupoljci i mladi izdanci varijeteta biljne vrste *Camellia sinensis* L. (sinonim *Thea sinensis* L), familija *Theaceae*, tretirani odgovarajućim postupcima (maceracija, aeracija, sušenje), od kojih se na uobičajen način može pripremiti napitak;
- b) *bijeli čaj* - minimalno obrađen, nefermentirani čaj od mladih listova čajevca;
- c) *zeleni čaj* - nefermentirani čaj;
- d) *oolong čaj* - crveni čaj, polufermentirani čaj;
- e) *crni čaj* - fermentirani čaj (treći stepen prerade, kada se sokovi iz osušenog lista oksidacijom hemijski promjene i razviju aromu crnog čaja);
- f) *lomljeni čaj* - od dijelova potpuno razvijenog lista grma čaja;
- g) *mješavina čaja* - mješavina crnog, zelenog i oolong čaja;
- h) *aromatizirani čaj* - čaj kome su dodate odgovarajuće arome;
- i) *dekoferinizirani čaj* - čaj kod kojeg je odgovarajućim tehnološkim postupcima izvršena ekstrakcija kofeina;
- j) *kofein* - alkaloid koji se nalazi u listovima, sjemenkama i plodovima biljaka;
- k) *biljni čaj* - ujednačeno usitnjen suhi ili rjeđe svjež dio biljke (plod ili dijelovi ploda, sjeme, cvijet, dijelovi cvijeta, list, herba, stabljika, kora, korijen, rizom, vriježe ili krtola) od kojih se na uobičajeni način može pripremiti napitak;
- l) *mješavina biljnog čaja* - homogena mješavina usitnjenih suhih ili rjeđe svježih dijelova dvije ili više biljaka;
- m) *voćni čaj* - mješavina biljnog čaja koja sadrži više od 50% usitnjenih suhih dijelova divljeg ili gajenog voća;
- n) *instant čaj* - proizvod od ekstrakta čaja ili biljnog čaja, u čvrstom ili tečnom obliku, od koga se napitak priprema direktnim rastvaranjem u toploj ili hladnoj vodi;
- o) *tečni instant čaj* - tečni ekstrakt ili tinktura određenog dijela biljke, odnosno mješavina dva ili više tečna ekstrakta ili tinkture različitih biljaka;
- p) *instant čaj u čvrstom obliku* - suhi ekstrakt određenog dijela biljke, odnosno mješavina dva ili više suha ekstrakta različitih biljaka.

Član 3.

(Proizvođačka specifikacija)

- (1) Za proizvode koji su srodni proizvodima iz člana 1. stav (1) Pravilnika, a za koje nisu propisani kvalitet i drugi zahtjevi, shodno se primjenjuju odredbe ovog pravilnika.
- (2) Za proizvode iz stava (1) ovog člana proizvođač je dužan da prije početka proizvodnje donese proizvođačku specifikaciju.
- (3) Proizvođačka specifikacija mora da sadrži kratak opis tehnološkog postupka proizvodnje proizvoda, osnovne

Na osnovu člana 17. stav 2. i člana 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u saradnji s nadležnim

zahtjeve kvaliteta, izvještaj o izvršenom ispitivanju zahtjeva kvaliteta (zdravstvena ispravnost, senzorne, fizičke i hemijske karakteristike) kao i podatke iz deklaracije u skladu s Pravilnika o općem deklariranju ili označavanju upakovane hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 87/08). O donesenim proizvođačkim specifikacijama proizvođač vodi evidenciju, koja mora sadržavati sljedeće podatke:

- evidencijski broj specifikacije;
- datum donošenja proizvođačke specifikacije;
- datum početka proizvodnje prema proizvođačkoj specifikaciji;
- datum izvršenog ispitivanja zahtjeva kvaliteta utvrđenih u proizvođačkoj specifikaciji.

Član 4.

(Stavljanje u promet)

- Proizvodi se stavlja u promet u originalnom pakovanju kojim se osigurava očuvanje kvaliteta do momenta otvaranja u roku upotrebe i moraju na omotu, pakovanju, sudu ili naljepnici - etiketi imati deklaraciju koja je u skladu s Pravilnikom o općem deklariranju ili označavanju upakovane hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 87/08).
- Proizvodi čiji je kvalitet propisan ovim pravilnikom mogu se stavlja u promet na malo u rinfuzi u specijaliziranim prodavaonicama, pod uslovom da se na prodajnom mjestu na posudi ili ambalaži iz koje se proizvod nudi potrošaču istakne odgovarajuća deklaracija proizvoda.
- Proizvodi se moraju čuvati na suhom i hladnom mjestu, ne smiju biti izloženi sunčevoj svjetlosti, vlazi i velikoj promjeni temperature i ne smiju stajati blizu proizvoda čiji miris mogu apsorbirati.

Član 6.

(Odstupanja netokoličine)

- Dozvoljena odstupanja netokoličine pojedinačno upakovanih proizvoda napisana su u tač. a), b) i c) ovog člana (tabela 1, 2 i 3).

a) Tabela 1

Dozvoljena odstupanja neto mase pojedinačno upakovanog proizvoda

Redni broj	Deklarirana neto masa	Dopušteno odstupanje od deklarirane neto mase
1.	do 3 g	15%
2.	od 3 do 50 g	7,5%
3.	preko 50 g	3%

b) Tabela 2.

Dozvoljena odstupanja deklarirane zapremine pojedinačno upakovanog proizvoda

Redni broj	Deklarirana zapremina	Dopušteno odstupanje od deklarirane zapremine
1.	10 ml	10%
2.	od 10 do 50 ml	5%
3.	od 50 do 100 ml	3%

c) Tabela 3.

Dopušteno odstupanje masenog udjela pojedinačnog sastojka u mješavini biljnog čaja s manje od deset sastojaka

Redni broj	Deklarirana količina sastojaka mješavine %	Dopušteno odstupanje
1.	do 5	40%
2.	od 5 do 10	35%
3.	od 10 do 50	25%
4.	preko 50	20%

- Srednja vrijednost stvarnog odstupanja od deklarirane netokoličine za uzorak od deset nasumice uzetih pojedinačnih pakovanja mora biti manja ili jednaka 40% od dozvoljenog odstupanja za date deklarirane netokoličine navedene u tabelama 1, 2 i 3 stav (1) ovog člana.

DIO DRUGI - POSEBNE ODREDBE

Član 7.

(Definicija i vrste čaja)

- Pod nazivom čaj podrazumijevaju se lisni pupoljci i mladi izdanci varijeteta biljne vrste *Camellia sinensis* L. (sinonim *Thea sinensis* L.), familija *Theaceae*, tretirani odgovarajućim postupcima (maceracija, aeracija, sušenje), od kojih se na uobičajen način može pripremiti napitak.
- Prema načinu proizvodnje čaj se stavlja u promet kao:
 - bijeli čaj (minimalno obrađen, nefermentirani čaj od mladih listova čajevca);
 - zeleni čaj (nefermentirani čaj);
 - oolong čaj - crveni čaj (polufermentirani čaj);
 - crni čaj (fermentirani čaj).
- Ako se u proizvodnji koriste dijelovi potpuno razvijenog lista grma čaja, takav čaj se stavlja u promet pod nazivom lomljeni čaj.
- Čaj naveden u stavu (2) ovog člana može biti označen s navodom zemlje u kojoj je proizveden (npr. kineski, ruski, indijski, cejlonski, java i sl.) zajedno sa svojim uobičajenim trgovačkim (brend) imenom.

Član 8.

(Zahtjevi za stavljanje u promet)

Čaj koji se stavlja u promet mora ispunjavati sljedeće zahtjeve:

- da ne sadrži pokvareno ili pljesnivo lišće, čajnu prašinu ili čajne otpatke slijepljene ljepljivim materijama ili formirane na drugi način;
- da ne sadrži strane primjese biljnog porijekla ili materije drugog porijekla, dodate radi povećanja mase;
- da nije prethodno ekstrahirano;
- da nema izmijenjen izgled;
- da sadrži najviše do 30% m/m peteljki i čajnih grančica, s tim što se pri određivanju količine peteljki i grančica ne uzimaju u obzir lisne žilice (sa ostatkom ili bez ostatka liske);
- da sadrži najviše 1% dijelova drugih biljaka koje ne mogu biti identificirane vizuelnim pregledom ili lupom;
- da sadrži najviše 15% nediferenciranih i spršenih dijelova (ispod 0,75 m/m);
- da sadrži najmanje 32% m/m vodenog ekstrakta;
- da sadrži od 4% do 8% m/m ukupnog pepela;
- da sadržaj pepela rastvorljivog u vodi bude najmanje 45% m/m od ukupnog pepela;
- da alkalitet pepela rastvorljivog u vodi (računato kao KOH) bude od 1,0% do 3% m/m;
- da sadržaj pepela nerastvorljivog u kiselini bude najviše 1% (m/m);
- da sadrži do 12% m/m vlage;
- da sadrži najmanje 1% (m/m) kofeina.

Član 9.

(Mješavina čaja)

- Mješavina čaja je mješavina čajeva navedenih u članu 7. stav (2) tač. a), b), c) i d) ovog pravilnika.

Član 10.

(Aromatizirani čaj)

- Pod nazivom aromatizirani čaj, uz isticanje podataka o vrsti čaja prema načinu proizvodnje (npr. aromatizirani crni čaj), stavlja se u promet čaj kojem su dodate odgovarajuće arome.
- Prirodno aromatizirani čaj je čaj kojem se radi dobivanja specifične arome dodaju dijelovi drugih biljaka (npr. cvijet jasmína, kora narandže, cimet i slično).
- Aromatizirani čaj i prirodno aromatizirani čaj moraju ispunjavati zahtjeve propisane u članu 8. ovog pravilnika.

Član 11.

(Dekofeinizirani čaj)

- Pod nazivom dekofeinizirani čaj, uz isticanje podataka o vrsti čaja prema načinu proizvodnje (npr. dekofeinizirani

crni čaj), stavlja se u promet čaj kod kojeg je odgovarajućim tehnološkim postupcima izvršena ekstrakcija kofeina, tako da finalni proizvod ne može sadržavati više od 0,4% ovog sastojka.

- (2) Dekofeinizirani čaj mora ispunjavati zahtjeve kvaliteta propisane u članu 8. ovog pravilnika, osim zahtjeva iz tačke n) istog člana.

Član 12.

(Stavljanje u promet prema kvalitetu)

Čaj, mješavina čaja, aromatizirani čaj, prirodno aromatizirani čaj i dekofeinizirani čaj prema kvalitetu, stavljaju se u promet kao:

- a) Čaj I. kvaliteta, koji ne smije da sadrži više od 15% m/m odvojenih peteljki i čajnih grančica;
- b) Čaj II. kvaliteta, koji ne smije da sadrži više od 30% m/m odvojenih peteljki i čajnih grančica.

Član 13.

(Biljni čaj)

- (1) Biljni čaj je ujednačeno usitnjen suhi ili rjeđe svjež dio biljke (plod ili dijelovi ploda, sjeme, cvijet, dijelovi cvijeta, list, herba, stabljika, kora, korijen, rizom, vriježe ili krtola) od kojih se na uobičajeni način može pripremiti čajni napitak.
- (2) Biljni čaj stavlja se u promet pod nazivom "čaj od..." pri čemu se navodi ime biljke na službenim jezicima Bosne i Hercegovine sa jasno naznačenim dijelom biljke koji je upotrijebljen pri proizvodnji (npr. "čaj od cvijeta kamilice", "čaj od lista nane" i sl.).
- (3) Deklaracija biljnog čaja može da sadrži i latinski naziv biljke, kao i zaštićeno ili trgovačko ime biljnog čaja.

Član 14.

(Mješavina biljnog čaja)

Mješavina biljnog čaja je homogena mješavina usitnjenih suhih ili rjeđe svježih dijelova dvije ili više biljaka.

Član 15.

(Voćni čaj)

Voćni čaj je mješavina biljnog čaja koja sadrži više od 50% usitnjenih suhih dijelova divljeg ili gajenog voća.

Član 16.

(Dodaci biljnom čaju, mješavini biljnog čaja i voćnom čaju)

- (1) Biljni čaj, mješavina biljnog čaja i voćni čaj mogu se aromatizirati dodatkom odgovarajućih aroma uz navođenje na deklaraciji.
- (2) Biljni čaj, mješavina biljnog čaja i voćni čaj mogu biti pomiješani s čajem opisanim u članu 7. stav (2) ovog pravilnika, pri čemu se mora naznačiti na deklaraciji količina čaja u gramima, na 100 grama proizvoda.

Član 17.

(Uslovi za stavljanje u promet)

- (1) Biljni čaj, mješavina biljnog čaja i voćni čaj moraju ispunjavati sljedeće zahtjeve:
 - a) po izgledu, mirisu i ukusu moraju odgovarati sirovini koja je deklarirana;
 - b) mješavina biljnog čaja mora predstavljati jednočlanu mješavinu ravnomjerno raspoređenih sastojaka;
 - c) da sadrže najviše 15% spršenih dijelova (čestice manje od 0,75 mm);
 - d) da sadrže najviše do 10% drugih dijelova iste biljke koji nisu opisani kao biljna sirovina;
 - e) da sadrže najviše 1% dijelova drugih biljaka koji se ne deklariraju;
 - f) da sadrže najviše 14% vlage;
 - g) da sadrže najviše 10% ukupnog pepela.
- (2) Biljni čaj koji se pakuje u podijeljena, jednodozna, pakovanja (filter kesice) mora imati stepen usitnjenosti 2 (od 0,75-2 mm);

Član 18.

(Instant čaj)

- (1) Instant čaj je proizvod proizveden od ekstrakta čaja ili biljnog čaja, u čvrstom ili tečnom obliku, od kojeg se napitak priprema direktnim rastvaranjem u toploj ili hladnoj vodi. Instant čaj u čvrstom obliku je suhi ekstrakt određenog dijela biljke, odnosno mješavina dva ili više suha ekstrakta različitih biljaka, kojima se mogu dodati aditivi u skladu s Pravilnikom o upotrebi prehrambenih aditiva, osim boja i zaslađivača u hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 83/08).
- (2) Tečni instant čaj je tečni ekstrakt ili tinktura određenog dijela biljke, odnosno mješavina dva ili više tečna ekstrakta ili tinkture različitih biljaka.
- (3) Instant čaj u čvrstom obliku koji se stavlja u promet mora ispunjavati sljedeće zahtjeve:
 - a) da miris i ukus odgovaraju sirovini od koje su proizvedeni;
 - b) da sadržaj vlage nije veći od 8% m/m;
 - c) daje rastvorljivost u vodi najmanje 99%.
- (4) Tečni instant čaj koji se stavlja u promet mora ispunjavati sljedeće zahtjeve:
 - a) da miris i ukus odgovaraju sirovini od koje su proizvedeni;
 - b) da sadržaj etanola nije veći od 70% v/v;
 - c) da sadržaj metanola i 2-propanola nije veći od 0,05% v/v.
- (5) Za proizvodnju praškastog instant čaja i tečnog instant čaja proizvođač je dužan da prije početka proizvodnje donese proizvođačku specifikaciju.

Član 19.

(Uzorkovanje i analiza)

- (1) Način uzimanja uzoraka, određivanje pepela, kofeina i sirove celuloze utvrđuju se sljedećim standardima:
 - a) BAS ISO 1839 - Čaj - Uzimanje uzoraka;
 - b) BAS ISO 1576 - Čaj - Određivanje pepela rastvorljivog u vodi i pepela nerastvorljivog u vodi;
 - c) BAS ISO 1578 - Čaj - Određivanje alkaliteta pepela rastvorljivog u vodi;
 - d) BAS ISO 10727 - Čaj i instant čaj u čvrstoj formi - Određivanje sadržaja kofeina - Postupak tečne hromatografije visokih performansi;
 - e) BAS ISO 5498 - Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi - Određivanje sadržaja sirove celuloze - Opća metoda.
- (2) Određivanje vlage, pepela, pepela nerastvorljivog u kiselini, sulfatnog pepela, sadržaja etanola, sadržaja 2-propanola i metanola kao i ostala specifična ispitivanja utvrđuju se u skladu sa Ph. Jug. V.
- (3) Laboratoriji koji vrše analize iz st. (1) i (2) ovog člana moraju biti ovlašteni u skladu s Pravilnikom o uslovima koje moraju ispunjavati ovlašteni ispitni laboratoriji koji provode analize hrane i postupku ovlašćivanja laboratorija ("Službeni glasnik BiH", broj 37/09).

DIO TREĆI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 20.

(Službene kontrole i inspeksijski nadzor)

Službena kontrola i inspeksijski nadzor provode se u skladu s važećim zakonskim propisima o službenoj kontroli i inspeksijskom nadzoru.

Član 21.

(Prestanak važenja propisa)

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaju da važe odredbe čl. 39. do 46. te odredbe koje se odnose na čaj (čaj i domaći čaj) Pravilnika o kvalitetu kafe, čaja, začina, koncentrata za supu, pekarskog kvasca, praška za pecivo, praška za pudring, dijetetskih proizvoda i aditiva ("Službeni list SFRJ", br. 22/63, 13/78, 20/80, 41/80, 45/81, 52/86 i 33/89).

Član 22.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 82/11
24. februara 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Nikola Špirić**, s. r.